

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SFÂNTA TREIME

723 N BODINE ST PHILADELPHIA, PA 19123

BULETIN DOMINICAL

Vol. 13 Nr. 21 * Duminică, 17 mai 2020 * Redactor: Pr. Nicolai Buga

Duminica Samaritencei

Sfânta Evanghelie Ioan 4: 5 – 42

În vremea aceea, a venit Iisus la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacov l-a dat lui Iosif, fiul său; Și era acolo fântâna lui Iacov. Iar Iisus, fiind ostenit de călătorie, S-a așezat lângă fântână și era ca la al șaselea ceas. Atunci a venit o femeie din Samaria să scoată apă. Iisus i-a zis: Dă-Mi să beau. Căci ucenicii Lui se duseseră în cetate, ca să cumpere merinde. Femeia samarineancă I-a zis: Cum Tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă? Pentru că iudeii nu au amestec cu samarinenii. Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice: Dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El, și ți-ar fi dat apă vie. Femeia I-a zis: Doamne, nici găleată nu ai, și fântâna e adâncă; de unde, dar, ai apa cea vie? Nu cumva ești Tu mai mare decât părintele nostru Iacov, care ne-a dat această fântână și el însuși a băut din ea și fiii lui și turmele lui? Iisus a răspuns și i-a zis: Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăși; Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac, căci apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viață veșnică. Femeia a zis către El: Doamne, dă-mi această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot. Iisus i-a zis: Mergi și cheamă pe bărbatul tău și vino aici. Femeia a răspuns și a zis: N-am bărbat. Iisus i-a zis: Bine ai zis că nu ai bărbat. Căci cinci bărbați ai avut și cel pe care îl ai acum nu-ți este bărbat. Aceasta adevărat ai spus. Femeia I-a zis: Doamne, văd că Tu ești prooroc. Părinții noștri s-au închinat pe acest munte, iar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm. Și Iisus i-a zis: Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți; noi ne închinăm Căruia știm, pentru că mântuirea din iudei este. Dar vine ceasul și acum

este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie să i se închine în duh și în adevăr. I-a zis femeia: Știm că va veni Mesia care se cheamă Hristos; când va veni, Acela ne va vesti nouă toate. Iisus i-a zis: Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine. Dar atunci au sosit ucenicii Lui. Și se mirau că vorbea cu o femeie. Însă nimeni n-a zis: Ce o întrebi, sau: Ce vorbești cu ea? Iar femeia și-a lăsat găleata și s-a dus în cetate și a zis oamenilor: Veniți de vedeți un om care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva aceasta este Hristosul? Și au ieșit din cetate și veneau către El. Între timp, ucenicii Lui îl rugau, zicând: Învățătorule, mănâncă. Iar El le-a zis: Eu am de mâncat o mâncare pe care voi nu o știți. Ziceau deci ucenicii între ei: Nu cumva I-a adus cineva să mănânce? Iisus le-a zis: Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui. Nu ziceți voi că mai sunt patru luni și vine secerișul? Iată zic vouă: Ridicați ochii voștri și priviți holdele că sunt albe pentru seceriș. Iar cel ce seceră primește plată și adună roade spre viață veșnică, ca să se bucure împreună și cel ce seamănă și cel ce seceră. Căci în aceasta se adevărește cuvântul: Că unul este semănătorul și altul secerătorul. Eu v-am trimis să secerăți ceea ce voi n-ați muncit; alții au muncit și voi ați intrat în munca lor. Și mulți samarineni din cetatea aceea au crezut în El, pentru cuvântul femeii care mărturisea: Mi-a spus toate câte am făcut. Deci, după ce au venit la El, samarinenii îl rugau să rămână la ei. Și a rămas acolo două zile. Și cu mult mai mulți au crezut pentru cuvântul Lui, Iar femeii i-au zis: Credem nu numai pentru cuvântul tău, căci noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii.

Apostolul Faptele Apostolilor 11: 19 - 32

Fraților, cei ce se risipiseră din cauza tulburării făcute pentru Ștefan, au trecut până în Fenicia și în Cipru, și în Antiohia, nimănui grăind cuvântul, decât numai iudeilor. Și erau unii dintre ei, bărbați ciprieni și cireneni care, venind în Antiohia, vorbeau și către elini, binevestind pe Domnul Iisus. Și mâna Domnului era cu ei și era mare numărul celor care au crezut și s-au întors la Domnul. Și vorba despre ei a ajuns la urechile Bisericii din Ierusalim, și au trimis pe Barnaba până la Antiohia. Acesta, sosind și văzând harul lui Dumnezeu, s-a bucurat și îndemna pe toți să rămână în Domnul, cu inimă statornică. Căci era bărbat bun și plin de Duh Sfânt și de credință. Și s-a adăugat Domnului mulțime multă.

Și a plecat Barnaba la Tars, ca să caute pe Saul și, aflându-l, l-a adus la Antiohia. Și au stat acolo un an întreg, adunându-se în biserică și învățând mult popor. Și în Antiohia, întâia oară, ucenicii s-au numit creștini. În acele zile s-au coborât, de la Ierusalim în Antiohia, prooroci. Și sculându-se unul dintre ei, cu numele Agav, a arătat prin Duhul, că va fi în toată lumea foamete mare, care a și fost în zilele lui Claudiu. Iar ucenicii au hotărât ca fiecare dintre ei, după putere, să trimită spre ajutorare fraților care locuiau în Iudea; ceea ce au și făcut, trimițând preoților prin mâna lui Barnaba și a lui Saul.

Sinaxar. Duminică 17 mai 2020 - Duminica Samaritencei (a 5-a după Paști): Sfântul Apostol Andronic și soția sa, Iunia; Sfinții Cuvioși Nectarie și Teofan. Joi 21 mai: Sfinții Împărați Constantin și Elena

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SFÂNTA TREIME

723 N Bodine St.

PHILADELPHIA, PA 19123

Tel./Fax: 215-922-7060

www.holytrinityphiladelphia.org

Pr. Icon. Stavr. Nicolai BUGA,
Paroh

fr.n.buga@gmail.com

Pr. Timotei AVRAM,

Preot slujitor

fr.timavram@gmail.com

ÎN ACEST NUMĂR

Evanghelia & Apostolul	1
Pr. Vasile Gordon: Predică la Duminica Samaritencei	2
Pr. Nicolai Buga: Sf. Fotini – Femeia Samarineancă	3-4
Programul bisericii în perioada 17 - 24 mai 2020	4
Părintele Ilie Cleopa: Sfinții Împărați Constantin și Elena	5 - 8

Predică la Duminica Samarinenței

“Hristos a înviat!”.

Iubiți credincioși,

Pentru a înțelege mesajul evangheliei de astăzi, vă solicităm câteva minute de răbdare pentru a vă prezenta mai întâi anumite date istorice, de mare importanță, extrase în principal din Cărțile Vechiului Testament.

Astfel, în Cărțile Regilor citim că după o domnie strălucită de 40 de ani, regele Solomon a trecut pragul veșniciei, pe la anul 930 î.Hr. În urmă lui, fiii săi au împărțit țara în două: Ieroboam a luat partea de nord, formând Regatul Israel (capitala Sichem) și Roboam partea de sud, Regatul Iuda (capitala Ierusalim).

Pentru lămuririle ce vor urma, trebuie să reținem că Regatul de Nord, Israel, va cădea sub asirieni, prin anii 722-721 î.Hr., iar cel de sud, Iuda, pe la anul 600 î.Hr. Regatul de Nord cuprindea în granițele sale și provincia Samaria. La căderea regatului, populația din această provincie a fost deportată în Asiria, în locul ei fiind aduși, după cum citim în IV Regi (17, 24) „...oameni din Babilon, Cuta, Ava, Hamat și Sevarfaim, pe care i-a așezat prin cetățile Samariei...”.

Se înțelege că aceste populații au adus cu ei și zeitățile păgâne la care se închinau. La întoarcerea din robie (538 î.Hr.), samarinenii s-au amestecat cu aceste neamuri, dând astfel naștere unui popor hibrid, atât din punct de vedere etnic cât și religios, adorând zei păgâni precum Sucot-Benot, Nergal, Așima etc.

Iubiți credincioși,

Numai în lumina acestor date istorico-biblice înțelegem de ce iudeii, care se considerau un popor curat, nu voiau să aibă amestec cu samarinenii, fiindcă vedeau în ei o adunătură de oameni spurcați.

Este greu cuvântul, dar așa se explică mirarea femeii samarinențe din Evanghelia de astăzi: „Cum, Tu care ești iudeu, ceri să bei apă de la mine, o femeie samarineancă?” (Ioan, 4, 9). Cu alte cuvinte, nu ziceți că noi, samarineii, suntem spurcați? Nu Ți-e teamă că Te vei spurca? Răspunsul Mântuitorului ne este cunoscut.

Așadar, începem să înțelegem acum că mesajul principal din Evanghelia citită azi este că Mesia, Fiul lui Dumnezeu, n-a venit să mântuiască numai poporul iudaic, ci întreg neamul omenesc. În același sens, că nu numai în Ierusalim se poate aduce închinare Dumnezeului adevărat, ci în orice loc, pentru că Dumnezeu, duh fiind, este pretutindeni.

Iar acum vom străbate împreună firul evangheliei, propriu-zis al convorbirii dintre Mântuitorul și femeia samarineancă, pentru a limpezi câteva aspecte.

Mai întâi, Mântuitorul face comparație între apa obișnuită de băut și „apa cea vie”, pe care El, numai El, o poate da. Ceea ce n-a înțeles femeia atunci știm noi acum: apa cea vie reprezintă, pe de o parte, învățătura Sa, care adapă pe cei

însetați de adevăr, pe de altă parte Sfintele Taine, prin care omul primește hrana cea veșnică.

În clipa în care Mântuitorul pomenește de cei cinci bărbați ai femeii (tâlcuitorii spun că ar fi o legătură cu cele cinci neamuri păgâne strămutate în Samaria), samarineanca își dă seama că are în fața ei un OM deosebit, prooroc după socotința ei.

De aceea, cu multă încredere, îi pune o întrebare ce o frământa nu numai pe ea ci și pe conaționalii ei: unde este adevărata închinare, „pe muntele acesta, ori în Ierusalim?”. Muntele invocat era, de fapt, Garizim, pe care samarinenii zidiseră un templu, spre a-și arăta opoziția față de

Ierusalim.

Acum Mântuitorul Iisus Hristos dă răspunsul așteptat nu numai de samarineni, ci de întreaga omenire: „Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie ca în duh și adevăr să I se închine!” (Ioan 4, 24).

Așadar, nu doar în Ierusalim sau pe Garizim, ori în alta parte, ci pretutindeni, peste tot unde închinarea se face în adevăr. Adică Dumnezeului Celui adevărat, Iisus Hristos, precum Însuși a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6).

Iată adâncul tainei lucrării dumnezeiești: Iisus Hristos se descoperă ca MESIA unei femei „oarecare”, ce aparținea unui neam disprețuit, marginalizat, catalogat spurcat de către iudeii rigoriști, stăpâniți de egoism și dispreț, cărora, în orgoliul lor exclusivist li se părea că numai lor li se poate descoperi adevărul suprem.

Evident, Mântuitorul nu S-a descoperit întâmplător așa, ci ca să arate că cei de pe urmă vor fi cei dintâi, iar cei dintâi vor fi pe urmă! (Matei 19, 30).

Tradiția consemnează că femeia samarineancă a devenit, în urma acestei mântuitoare convorbiri, o mărturisitoare curajoasă a Evangheliei, sfârșindu-și viața ca martiră, la Roma. Biserica n-a uitat-o și i-a dat zi anuală de pomenire, la 26 februarie, cu numele Sfânta Fotinia (nume sugestiv, „fos, fotos” în limba greacă însemnând „lumină”).

Iubiți credincioși,

Vom încheia amintindu-vă că Evanghelia de azi sfârșește cu mărturia că samarinenii Îl rugau pe Mântuitorul să rămână cu ei, convinși pe deplin că El este cu adevărat Hristos, Mântuitorul lumii (Ioan 4, 40-42).

Asemeni lor, credem cu tărie și noi astăzi, strigând și mărturisind: HRISTOS A ÎNVIAT!

Amin.

Pr. Prof. Vasile Gordon

Sfânta Fotini - Femeia Samarineancă

În Duminica a Cincea după Paști, numită Duminica Samarineicei, la Sfânta Liturghie ascultăm istorisirea întâlnirii dintre Hristos și o femeie din ținutul Samariei. Episodul la care ne referim este redat în Evanghelia Sf. Ioan (4: 5-42) și se petrece la locul numit Puțul lui Iacob — un toponimic cu rezonanță în memoria localnicilor samarineni, situat nu departe de cetatea Sihar. Recitind această pericopă, ne-am putea întreba ce se va fi întâmplat cu această femeie, după plecarea Mântuitorului. Sfânta Scriptură nu ne răspunde la această întrebare. Ne răspunde, în schimb, Sfânta Tradiție, cea care a păstrat cu sfințenie informații nefixate în scris de la bun început. Într-adevăr, așa cum ne confirmă și Sfântului Ioan Evanghelistul, „sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris” (Ioan 21: 25). Potrivit vechii tradiții creștine, așadar, femeia samarineancă despre care dă mărturie Sfântul Apostol Ioan, este Sfânta Muceniță Fotini, pe care calendarul Bisericii Ortodoxe o pomenește în această duminică și, deasemeni, în ziua de 26 februarie.

În cele ce urmează, vom încerca să tălmăcim, pe scurt, semnificația acestui moment de răscruce din viața acestei femei care s-a învrednicit să stea căreia Domnul nostru Iisus Hristos i-a cerut apă să bea și cu care a stat de vorbă la Puțul lui Iacob. Așa cum vom vedea, ea s-a făcut - după cuvintele Domnului - izvor de „apă vie” nu numai pentru locuitorii cetății ei de baștină, Sihar, ci și pentru cei din alte ținuturi. Ea va deveni o martoră și o mărturisitoare înflăcărată și neclintită a lui Hristos, care i s-a dezvăluit ca Profet și Învățător, Mesia cel mult dorit, pentru care își va da viața, primind cununa murind martiriului.

Redând convorbirea Domnului cu Samarineanca, Sfântul Apostol Ioan ne lasă să întrezărim portretul ei. Inteligentă, dărză și răzbătătoare, ea a avut totuși o viață involburată, de care nu era prea mândră. Avusese anterior cinci bărbați, iar în acel moment trăia în concubinaj cu un altul. Toate acestea îi confereau un statut nu prea onorabil, de femeie marginalizată, ca dovadă că venise la puț, după apă, singură și nu în soțită de prietene, ori vecine, cum era obiceiul, străbătând cel puțin câțiva kilometri, ziua, în dricul amiezii, pe o căldură dogoritoare, când nimeni nu ieșea din casă.

Când, în cursul convorbirii, Mântuitorul, dezvăluindu-și puterea de prooroc, arată că-i cunoaște viața și îi știe statutul, samarineanca este sinceră și își recunoaște în sinea ei păcătoșenia, dar nu se poate opri să nu exclame cu egală sinceritate: „Doamne, văd că Tu ești prooroc”. Acum începe să se trezească în sufletul ei o înțelegere cu totul specială, în virtutea căreia își ia curajul să abordeze două probleme actuale pentru acele timpuri și foarte acute pentru samarineni: închinarea către Dumnezeu, la iudei și la samarineni, și venirea lui Mesia. Pentru ea, la fel ca pentru toată lumea de atunci, ideea despre Mesia era ceva foarte îndepărtat: „Știm că va veni Mesia care se cheamă Hristos; când va veni, Acela ne va vesti nouă toate”,

I-a zis femeia după ce Domnul I-a vorbit despre închinarea „în duh și în Adevăr”.

Este momentul în care, cucerit de sinceritatea, inteligența și puterea de intuiție a femeii, Iisus i se dezvăluie pe Sine ca Mesia: „Eu sunt, Cel ce vorbesc cu tine”, cu alte cuvinte, „Eu sunt Acela, Eu, Cel ce vorbesc cu tine; Eu sunt Mesia Cel așteptat!” Nu e greu să ne imaginăm perplexitatea femeii la auzul acestor cuvinte. Rămasă fără glas, lăsându-și găleata, ea profită de sosirea ucenicilor, pentru a alerga în oraș, ca să le spună concetățenilor ei: „Veniți de vedeți un om care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva aceasta este Hristosul?” Cu o rară îndemânare și putere de convingere, ea captează simplu și imediat atenția cetățenilor Siharului. Mărturia ei aduce roadă multă, căci despre aceștia evanghelistul spune, în finalul acestui episod: „Iar femeii i-au zis: «Credem nu numai pentru cuvântul tău, căci noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristosul, Mântuitorul lumii»”.

Detalii suplimentare despre viața sa ulterioară acestui moment de cotitură în existența ei aflăm din „Viațele Sfinților”. Aici se precizează în primul rând că numele ei era Fotini (în grecește „Luminată”, corespunzător numelui românesc Luminița și slavului Svetlana) și că a primit botezul creștin de la Sfinții Apostoli, împreună cu cei doi fii ai ei (Victor, devenit mai apoi Fotinos, și Iosif) și cu cele cinci surori (Anatoli, Fotos, Fotida, Paraschevi și Chiriachi). Toți au devenit înflăcărați propovăduitori, convertind pe mulți la credința în Hristos. Vremurile erau destul de potrivnice pentru creștini, întrucât împăratul Romei de atunci, Nero, pornise o mare prigoană împotriva lor.

Victor, fiul cel mai mare al Sfintei Fotini, era ostaș în armata romană și, datorită bărbăției sale în războaiele purtate împotriva arabilor, împăratul îl făcuse guvernator peste întreaga Italie. Neștiind că este creștin, îi dăduse misiunea de a prizoni pe frații săi de o credință, care se aflau în acel ținut. Știind că Victor este creștin, Sebastian, ducele Italiei, căuta cu viclenie să-l convingă să urmeze poruncii împăratului și îl sfătuia să își oprească mama și fratele de la a mai vesti public Evanghelia lui Hristos.

Victor s-a împotrivit acestui fals prieten cu o replică de mărturisitor neînfricat: „Eu sunt și voiesc să fiu propovăduitor al lui Hristos, precum sunt și ei... Și, lasă, să vedem răul care ni se va face”. Ultima încercare a lui Sebastian de a-l convinge („Eu, frate, te sfătuiesc cele ce-ți sunt de folos, iar tu socotește ce vrei să faci”), a atras asupra acestuia o imediată orbire, însoțită de grele dureri, încât din cauza lor a rămas mut și a zăcut în pat trei zile. A patra zi, a exclamat cu glas mare: „Unul este cu adevărat Dumnezeu, Dumnezeul creștinilor!” Astfel, Sebastian a primit botezul creștin și inițierea în învățătura Mântuitorului Hristos prin purtarea de grijă a lui Victor. De îndată ce a ieșit din apa botezului, și-a căpătat vederea, spre marea uimire a unor slujitori păgâni, ce au alergat și ei la Victor să primească

botezul. Toate acestea au ajuns imediat la urechile împăratului Nero, care a trimis imediat ostași în Italia, pentru a-i aduna pe toți creștinii la Roma.

Astfel, Sebastian a primit botezul creștin și inițierea în învățătura Mântuitorului Hristos prin purtarea de grijă a lui Victor. De îndată ce a ieșit din apa botezului, și-a căpătat vederea, spre marea uimire a unor slujitori păgâni, ce au alergat și ei la Victor să primească botezul. Toate acestea au ajuns imediat la urechile împăratului Nero, care a trimis imediat ostași în Italia, pentru a-i aduna pe toți creștinii la Roma.

Mântuitorul Hristos s-a arătat lui Victor și i-a vestit această primejdie ce să se abată asupra lor, spunându-i că de atunci înainte numele lui va fi Fotinos, pentru că pe mulți va lumina spre a crede în El. La fel S-a arătat Mântuitorul și Sf. Fotini, vestindu-i cele ce avea să pătimizească. Ea se afla atunci în Cartagina cu celălalt fiu al ei, Iosi, de unde, împreună cu mulți creștini, au pornit spre Roma spre a face și acolo misiune. Toată cetatea Romei s-a tulburat de îndrăzneala cu care acești creștini, în frunte cu Fotini, își propovăduiau credința.

Cu toții au fost aduși în fața împăratului, fiind amenințați cu o moarte în grele chinuri dacă nu se vor lepăda de Hristos. Socotind moartea pentru Mântuitorul lor ca pe o mare bucurie și cinste, toți s-au învoit pentru a răbda orice li s-ar face. Nero a dat poruncă să fie supuși unor groaznice și greu de imaginat chinuri, din care în repetate rânduri ieșit nevătămați, prin minune dumnezeiască, dând slavă lui Dumnezeu și mărturisind astfel măreția Lui.

Feluritele torturi pe care Sf. Fotini și cei împreună cu ea le-au pățit au fost dintre cele mai tiranice și peste putere de suportat: încercarea de a li se zdrobi încheieturile mâinilor cu ciocane de fier, aruncarea într-un cuptor încins, primirea de otrăvuri, turnarea de plumb topit pe spatele lor, aruncarea într-o temniță întunecoasă plină de șerpi veninoși, răstignirea cu capul în jos, jupuirea pielii de pe trupuri. Din toate acestea, Dumnezeu i-a scos teferi spre uimirea crescândă a martorilor, inclusiv a împăratului, și spre întoarcerea unora la credința creștină. Este cazul fiicei lui Nero, Domnina care, fiind trimisă cu gândul de a o îndupleca pe Sf. Fotini să-și lepede credința, a devenit ea însăși creștină și a primit botezul, împreună cu alte o sută de slujitoare ale ei. La fel s-a întâmplat și cu vrăjitorul Lambadie, care a pregătit otrăvurile aducătoare de moarte: văzând că acești pătimitori pentru Hristos nu sunt cu nimic vătămați, a crezut în Fiul lui Dumnezeu și s-a învrednicit și el de sfântul botez, primind numele de Teoclit și fiindu-i tăiat capul cu sabia, la porunca împăratului.

În cele din urmă, cei mai mulți dintre mărturisitori au fost omorâți prin sabie. Fotida și-a aflat cumplitul sfârșit fiind legată de doi copaci, care i-au despicat trupul în două. Sf. Fotini a rămas singura care nu a pățit o moarte dureroasă, ci, fiind închisă o vreme în temniță, și-a dat suflul în mâinile Mântuitorului ei.

Cu ale lor rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, mântuiește-ne pe noi!

Amin.

Pr. Nicolai Buga

PROGRAMUL BISERICII în perioada 17 - 24 mai 2020

Duminică 17 mai (Duminica Samarinencei):

9:00 am - Utrenie

10:00 am - Sf. Liturghie

Miercuri 20 mai:

5:00 pm - Acatist

Joi 21 mai - Sfinții Împărați Constantin și Elena:

9:00 am - Utrenie

10:00 am - Sf. Liturghie

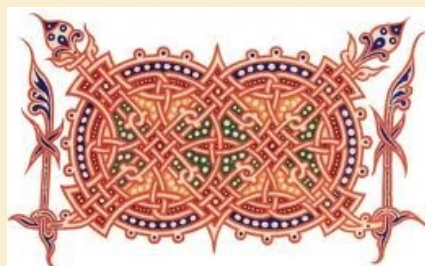
Vineri 22 mai:

5:00 pm - Acatist

Duminică 24 mai (Duminica Orbului):

9:00 am - Utrenie

10:00 am - Sf. Liturghie

Predică la Sfinții Împărați Constantin și Elena

Cine este Dumnezeu mare ca
Dumnezeu nostru? Tu ești
Dumnezeu Care faci minuni
(Prochimen la praznice)

Iubiți credincioși,

Cînd a binevoit Prea-bunul și Prea-milostivul Dumnezeu să înceteze pîraiele de sînge, care se vărsau din trupurile apostolilor, ale martirilor și ale mărturi-sitorilor Săi și să dea deplină libertate Bisericii Sale, răs-cumpărată cu Sfîntul și Prea-scurtul Sînge al Fiului Său, atunci și-a ales pentru acest scop, dintre toți împărații lumii, pe Sfîntul împărat Constan-tin cel Mare și pe mama sa, Elena. Prin acești Sfinți împărați a adus Dumnezeu libertate religioasă în lume, a slăbit păgînismul și idolatria și a întărit Biserica și credința creștină pe pămînt.

Sfinții împărați, *“întocmai cu Apostolii”*, Constantin și maica sa, Elena, erau de neam roman. Tatăl său, împăratul Constantin Clor împărățea peste Galia și Insulele britanice. După moartea sa a lăsat urmaș la domnie pe fiul său, fericitul Constantin, ajutat de credincioasa lui maică, Sfînta Elena.

Auzind el că Maxenție, care împărățea în Roma, face multe nelegiuiuri poporului, chinuind pe creștini și dărîmînd sfintele biserici, s-a pornit cu război împotriva lui. Deși avea mai puțini ostași ca Maxenție, el își punea nădejdea în ajutorul adevăratului Dumnezeu, Căruia adesea se ruga, cu toate că nu era încă botezat. Și iată că în amiaza mare, i se arătă o cruce mare pe cer, cu stele închipuită, iar dedesubt aceste cuvinte scrise: *“Cu acest semn vei birui”*.

Apoi a poruncit ostașilor să se însemneze cu semnul Sfintei Cruci pe haine, pe coifuri și pe armele lor și așa au pornit la luptă. Deci, cu ajutorul crucii lui Hristos, Sfîntul Constantin a biruit pe Maxenție, înecîndu-l în apa Tibrului, lîngă Roma, iar el a fost primit cu mare bucurie în cetate și încoronat ca împărat al întregului Imperiu roman de Apus, în anul mîntuirii 313.

Ca semn de mulțumire lui Dumnezeu, marele Constantin a dat un act împărătesc în același an, după sfatul maicii

sale, cunoscut pînă astăzi sub numele de *“Edictul de la Milan”*, prin care s-a dat desăvîrșită libertate tuturor creștinilor, lăsînd astfel pe fiecare să creadă cum voiește.

Mare bucurie a cuprins atunci întreaga creștinătate, văzînd pe sfinții episcopi și preoți ieșind de prin închisori, văzînd capîștile idolești dărîmîndu-se, iar în locul lor, biserici frumoase înălțîndu-se. Astfel, uneltele de tortură se aruncau, cuptoarele cele aprinse în care se ardeau creștinii se lăsau în părăsire, animalele sălbatice care ucideau pe creștini în arene se slobozeau, iar creștinii, umplîndu-se de multă bucurie, mulțumeau lui Dumnezeu cu rugăciuni și lacrimi fierbinți.

Însă domnea în răsărit un împărat tiran, anume Liciniu, care deși era cumnat cu marele Constantin, dar nevrînd să cunoască pe

adevăratul Dumnezeu, chinuia cumplit pe creștini și amenința să ocupe Roma. Împăratul Constantin a încercat de două ori să-l biruiască prin război, dar n-a putut și era în mare mîhnire. Rugîndu-se mult lui Dumnezeu și însemnîndu-se cu semnul crucii, toți ostașii au pornit din nou la război împotriva lui Liciniu și l-au biruit. Ultimul război l-a avut împăratul Constantin împotriva sciților, aproape de Dunăre, pe care de asemenea i-a biruit cu ajutorul Sfintei Cruci.

Deci, dorind împăratul să-și mute capitala în partea de răsărit a imperiului, și-a ales cetatea Bizanț (Vizantia), zidită de un grec, numit Vizas. Pe aceasta alegînd-o Sfîntul Constantin, a numit-o cu numele său, Constantinopol, și s-a așezat aici cu fericita sa mamă, Elena, în anul 324. Iar ca semn de mulțumire lui Dumnezeu, a înălțat în mijlocul cetății un stîlp înalt, avînd deasupra Sfînta Cruce.

Tot în timpul acesta a primit și botezul, în orașul Nicomidia, de la episcopul Eusebie, cînd a dat poruncă să se boteze și ostașii săi, dimpreună cu senatorii palatului, încît o nespūsă bucurie cuprinsese toată lumea. A mai dat poruncă să se înalțe în curtea palatului său o măreață biserică, în numele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, iar bisericile care au fost dărîmate de păgîni a poruncit să se zidească din nou, dîndu-le tuturor bani și ajutor

din destul. De la acest sfânt împărat a rămas tradiția ca domnii creștini din toată lumea să zidească biserici și mănăstiri și să le înzestreze cu danii și cu toate cele necesare.

În vremea aceea, însă, Biserica lui Hristos era sfișiată de învățătura cea rea a ereticului Arie, care spunea că Iisus Hristos este o creatură superioară, iar nu Creator și deoființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Deci, Sfântul Constantin îndemnat de mama sa Elena și de mulți episcopi dreptcredincioși, a hotărât să adune primul Sinod Ecumenic de la Niceea, în anul 325, pentru a hotărî adevărata credință și a condamna pe ereticul Arie și învățătura sa.

S-au adunat acolo 318 Sfinți Părinți din toate marginile Imperiului de Răsărit și de Apus, în frunte cu Sfântul Constantin, care era considerat episcop cu treburile de afară. Vor rămîne nemuritoare minunile și cuvintele pline de învățături dogmatice ale marilor ierarhi și sfinți Nicolae, Spiridon și Atanasie de Alexandria, care au luat parte la acest Sinod. Atunci a fost blestemată învățătura lui Arie, iar pe el l-au dat anatema. La acest Sfânt Sinod s-au compus primele șapte articole ale Simbolului de Credință și mai multe canoane bisericești. În anul următor, Sfânta Elena, dorind foarte mult să afle lemnul Sfintei Cruci și să se închine pe Golgota și la Mormîntul Domnului, a plecat cu mulți ostași la Ierusalim. Aici s-a rugat mult lui Dumnezeu și, împreună cu Sfântul Macarie, episcopul Sfintei Cetăți, după multe osteneli a aflat Crucea Domnului, iar pe locul Căpățînii a înălțat o biserică preafrumoasă, care, cu unele modificări, dăinuiește pînă astăzi.

Deci, luînd o parte din lemnul Sfintei Cruci, fericita Elena s-a întors înapoi la Constantinopol, iar de aici la Roma, unde a trecut la Domnul, în vîrstă de 80 de ani.

Marele împărat Constantin a împărățit 42 de ani, pînă în anul 337, cînd trece la veșnicele lăcașuri și este înmormîntat în Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol, zidită de el, lăsînd Imperiul roman în stăpînirea celor trei fii ai săi. Biserica noastră îi prăznuiește pe amîndoi cu mare cinste la 21 mai, socotindu-i *”întocmai cu Apostolii”* lui Hristos. El este al 32-lea împărat roman de la August.

Iubiți credincioși,

Pînă aici v-am prezentat pe scurt viața și activitatea Sfîntului Constantin cel Mare și a mamei sale, Elena. Acum vom vorbi, mai întîi, de legile ce s-au făcut de acest sfânt și mare împărat în favoarea creștinilor, despre care istoricul bisericesc din acea vreme, Eusebiu de Cezareea, zice:

”S-au publicat atunci de împăratul Constantin legi foarte blînde și foarte favorabile pentru creștini. Aceste legi nu exprimau decît evlavie, repausul popoarelor și onoarea Bisericilor. El a chemat pe cei ce fuseseră izgoniți de guvernatorii de provincii, pentru că nu au voit să aducă jertfă idolilor. A restabilit în posesia averilor pe cei ce fuseseră lipsiți de ele și iertă pe cei care, pentru același

motiv, fuseseră condamnați să facă servicii la curte. A pus în libertate pe cei ce fuseseră surghiuniți în insule și pe cei ce fuseseră surghiuniți la muncile metalelor sau întrebuințați la alte lucrări publice. A lăsat alegerea celor care, din ură pentru statornicia cu care ei făcuseră profesii din religia creștină, fuseseră destituiți din dregătorii sau de a lua funcțiunile ca mai înainte sau de a trăi în repaus” (Eusebiu, Episcopul Cezareei, *Viața Împăratului Constantin*, București, 1896).

Printr-o altă lege făcută în favoarea martirilor și a Bisericilor, împăratul Constantin a dispus ca rudele celor ce au suferit moartea pentru apărarea credinței, să se bucure de succesiunea lor și, dacă ei nu ar avea moștenitori, Biserica să-i moștenească, iar moștenirile ce le fuseseră confiscate, să fie înapoiate vechilor proprietari, ori de ar fi în natură sau de au fost înstrăinate.

Sfîntul și marele împărat Constantin a dat o lege de grațiere a celor ce au fost exilați pentru mărturisirea dreptei credințe în Dumnezeu. Această lege zice așa:

”Acei ce au fost exilați prin sentințe nedrepte a unor judecători, pentru că au refuzat cu îndrăzneală de a renunța la credință și la cultul unui Dumnezeu, Căruia ei se consacraseră din toată inima lor, și acei ce au fost puși în numărul ofițerilor curții, deși nu fuseseră mai înainte, să aibă libertatea de a se întoarce la casele lor și să rămînă acolo în pace. Acei ce au fost despuiați de bunurile lor și reduși la o extremă mizerie, să fie restabiliți în prima lor stare și să se bucure cu fericire și cu umilate rugăciuni de mulțumire, de efectele bunătății lui Dumnezeu”.

Altă lege dată de Sfîntul și marele împărat Constantin face rechemarea celor ce au fost prigoniiți pentru credința cea dreaptă în Hristos și au fost trimiși departe de casele și satele lor, prin insule pustii. În această lege îl auzim pe Sfîntul și marele împărat Constantin, zicînd:

”Ordon ca cei ce sînt reținuți contra voinței lor în insule, să se bucure de efectul grațierii noastre. Să iasă din aceste triste și grozave pustietăți, unde nu văd decît munți sălbatici și o mare furtunoasă, și să meargă a gusta plăcerile cele nevinovate ce le va procura, în conviețuire cu rudele lor în libertate. Acei ce au suferit lipsurile și necazurile ce i-au însoțit, să fie încărcați de bunuri și scăpați de frică, făcînd glorie cum fac eu de a fi servitorul lui Dumnezeu. *Aș fi foarte mîhnit ca să se poată zice sau să se poată crede, că cineva a viețuit în frică sub domnia mea.* Mă silesc pe cît pot de a reforma abuzurile ce s-au strecurat sub domniile cele dinaintea mea”.

Sfîntul împărat Constantin, face rechemarea celor ce fuseseră condamnați la lucrarea metalului sau la alte lucrări publice, pentru mărturisirea credinței în Hristos, zicînd:

”*Acei ce au fost condamnați la lucrarea metalelor sau la alte lucrări publice, să schimbe această penibilă ocupație și acest ostenitor lucru, cu o liniște onestă și cu un repaus plăcut, iar dacă sînt unii din cei ce au fost*

lipsiți de libertate să fie restabiliți în posesiunea onorurilor și a drepturilor ce le aparțineau mai înainte”.

Prin altă lege, Sfântul împărat Constantin, restabilește drepturile celor ce au fost scoși din dregătoriile lor din armată, pentru dreapta credință în Hristos, și zice așa:

“Acei care odinioară, posedând dregătorii în armată, au fost lipsiți de această cinste pentru buna mărturisire a credinței lor, să aibă libertatea sau de a reintra în armată și a-și lua funcția lor ce au avut sau de a trăi în liniște. Este foarte drept ca, după ce au arătat curajul lor în mijlocul celor mai teribile munci, să nu depindă decât de alegerea lor, sau de a se bucura de onorurile dregătoriilor lor, sau de a gusta dulceața repausului”.

În altă lege, Sfântul Constantin cel Mare poruncește a se da înapoi averile sfinților mucenici și mărturisitori ai credinței lui Dumnezeu, și zice așa:

“Nu pot ascunde nedreptatea ce au suferit-o acei care, sub diferite pretexte, au fost despuiați de averile lor. Dacă unii, din ură pentru că au susținut cu îndrăzneală lupte grele pentru apărarea credinței lor, au fost despuiați de averile lor, sau dacă alții, pentru că au mărturisit că erau creștini, au fost constrânși de a părăsi țara lor, sau în sfârșit, dacă alții au fost lipsiți de cele ce posedau fără a fi condamnați la moarte, succesiunea lor trebuie să fie luată de rudele lor, legile redând succesiunile rudelor celor mai de aproape, ei vor fi lesne de recunoscut și apoi nu e nimic mai drept decât a se împărți aceste averi moștenitorilor cărora ar fi aparținut, dacă martirii și mărturisitorii ar fi murit de o moarte naturală”.

Altă lege dată de Sfântul și marele împărat Constantin în favoarea Bisericii, în lipsă de rudenii, zice așa:

“Iar, dacă nu se va găsi nici o rudenie care să poată lua moștenirea martirilor sau a mărturisitorilor, sau ale acelor care pentru păstrarea credinței lor, au părăsit țara lor, ea aparține Bisericii. Morții nu vor fi mîhnîți de a o avea de moștenitoare, pe aceia pentru care ei s-au expus la tot felul de primejdii. Cred de datoria mea de a admite că dacă vreunul, din acei care voiesc, a găsit de cuviință să facă donație averea sa, intenția mea este ca ea să fie executată”.

În altă lege a Sfântului împărat Constantin cel Mare se hotărăște să se restituie pămînturile și casele cele ce au aparținut martirilor și mărturisitorilor, zicînd:

“Fiindcă doresc ca această lege să fie atît de lămurită, încît să nu fie nimeni care să nu înțeleagă dispoziția, acei ce sînt deținători ai unei case sau a unui pămînt sau a unei alte moșteniri ce aparțineau odinioară martirilor sau mărturisitorilor, să o declare ei înșiși și să o restituie îndată. Deși ei au primit mari venituri fără titlu legitim, nu cred ca dreptatea să permită ca ei să nu fie obligați de a le înapoia”.

Sfântul împărat Constantin a dat și alte legi în favoarea Bisericii și a creștinilor, privind restituirea bunurilor confiscate de către principi de la biserici sau restituirea locașurilor de cult și a cimitirelor, restituirea bunurilor

care fuseseră înstrăinate sau vîndute și care aparțineau bisericilor, precum și alte legi pe care nu le mai putem aminti aici.

Din cele arătate pînă aici ne putem da seama cît de mare prieten și binefăcător al Bisericii lui Hristos și al creștinilor a fost alesul lui Dumnezeu, Sfântul și marele împărat Constantin, prin care Preabunul Dumnezeu a dat libertate creștinismului în toată lumea. Legile au fost date de el în Italia, la Milan, în anul 313 și sînt cunoscute sub numele de *“Edictul de la Milan”*. De la acest împărat sfînt, libertatea religioasă este garantată în toate țările din lume.

Împăratul Constantin, dîndu-și bine seama de întunericul și tirania care domneau mai înainte de el în Imperiul roman, zicea:

“O nelegiuire atît de ciudată și atît de grozavă ca aceasta, dominînd spiritul și inima unui număr de persoane și tot statul fiind lovit de aceasta, ca de o boală molipsitoare ce reducea la o extremă primejdie și care avea nevoie de un medicament foarte puternic și folositor, iată de cine a binevoit Dumnezeu de a se servi! Cînd vorbesc de Dumnezeu, înțeleg pe Acela care este adevăratul Dumnezeu și care are o putere veșnică. Poate însă cineva să facă cunoscute binefacerile primite de la Dumnezeu fără a vătămă modestia? Dumnezeu a avut bunătatea de a se servi de mine pentru împlinirea planurilor Sale. El m-a scos printr-un act al înțelepciunii Sale și al puterii Sale nesfîrșite, din țărmurile oceanului britanic și din extremitatea țărilor unde soarele apune și mi-a dat putere de a risipi revărsarea de nenorociri ce acoperea fața pămîntului, pentru a atrage pe oameni la păzirea legii și pentru a crește credința și religia creștină”.

Apoi adăugă:

“Nu voi fi lipsit niciodată de recunoștință, pentru o binefacere așa de mare, privind ca o favoare deosebită, bunătatea pe care Dumnezeu a avut-o de a mă alege pe mine pentru a mă face robul și împlinitorul poruncilor Sale. M-am dus în Orient, pe care l-am găsit împovărat de nenorociri, a cărui salvare de primejdie avea nevoie de ultimile leacuri. Recunosc că Dumnezeu mi-a dat sufletul, viața, respirația, și simțămîntul. Știu foarte bine, că acei ce și-au pus speranța lor în Dumnezeu, nu au nevoie de stima, nici de dragostea oamenilor și că ei posedă onoruri cu atît mai mari, cu cît duc o viață mai scutită de greșeli și de păcate”.

În alt loc Sfântul împărat Constantin aduce mulțumiri lui Dumnezeu, zicînd:

“Ție îți mulțumesc cu umilință, Dumnezeule și Domnul meu, căci cu cît privește cineva deosebirea în închinările și în simțămintele oamenilor, cu atît cei ce au descoperit adevărul sînt întăriți în religie. Dacă va fi cineva care să nu voiască a fi vindecat, să nu arunce greșala sa asupra nimănui. Remediul și vindecarea se oferă la toată

lumea, numai fiecare se cuvine să ia aminte ca să nu atace o religie a cărei nevinovăție și sfințenie sînt dovedite”.

Pe lângă legile și binefacerile arătate mai sus în favoarea creștinismului, marele împărat Constantin s-a îngrijit mult și de pacea și unitatea în credința cea dreaptă a tuturor Bisericilor creștine din imperiul său. Iată ce spune într-una din legile sale:

“Mi-am propus mai întîi de a uni spiritele tuturor popoarelor, în una și aceeași credință în privința dumnezeirii. Apoi, am dorit să scap universul de jugul sclaviei, sub care gemea. Mă convingeam că aș fi atît de fericit pentru a aduce pe oameni să aibă toți pe același Dumnezeu. Această schimbare a religiei ar produce o altă schimbare în conducerea imperiului”.

Iată, fraților, că Sfîntul și marele împărat Constantin, își dădea bine seama și recunoștea cu toată evlavie că el este alesul lui Dumnezeu, prin care Mîntuitorul a lucrat planurile cele prea-înțelepte ale milostivirii Sale față de religia adevărată, creștină, prin care s-a întărit puterea și libertatea Bisericii lui Hristos pe pămînt.

Iubiți credincioși,

Mare este sărbătoarea de astăzi, căci astăzi cinstim pe cel dintîi și cel mai mare împărat creștin, pe Sfîntul Constantin și mama sa, Elena, cei *“întocmai cu Apostolii”*. Ei sînt apostolii creștinismului din secolul IV. Prin ei a dobîndit libertate Biserica întemeiată de Hristos, propovăduită de Sfinții Apostoli și apărată cu jertfă, cu suferință și cu sînge de mulțimea martirilor. Prin ei, Duhul Sfînt a extins Biserica, a întărit Ortodoxia în lume, a avut loc primul Sinod Ecumenic, s-a compus prima parte din Crez și a fost dat anatema Arie cu învățătura și uceniciei lui. Prin Sfinții Constantin și Elena s-au deschis și zidit în Imperiul roman mii de biserici, s-a aflat la Ierusalim Sfînta Cruce și s-au zidit numeroase locașuri de închinare la Locurile Sfinte.

Dar Sfîntul Constantin a ajutat mult la răspîndirea creștinismului în Europa, Asia și Africa. La porunca lui au fost trimiși misionari – episcopi și călugări – la gurile Dunării să convertească pe înaintașii noștri daci, dintre care unii nu știau de Hristos. Se crede că, chiar orașul Constanța din Dobrogea, ar fi fost înnoit de el, unde apoi se înființează prima episcopie din țara noastră, Episcopia Tomisului. Trebuie să fim recunoscători lui Dumnezeu pentru acest mare împărat și apărător al creștinătății. Să ne bucurăm că o parte din țara noastră, gurile Dunării și Dobrogea, făceau parte din Imperiul roman de sub stăpînirea lui.

Se cuvine, deci, să cinstim cu cuvinte de laudă pe Sfinții împărați Constantin și Elena și să înălțăm rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu pentru tot ce au făcut ei în lume. Iată, că și țara noastră a fost sub influența lui. Iată, că și pămîntul nostru are multe biserici, unele din primele secole, și că sîntem ortodocși și cinstitori de Dumnezeu. Avem în țară multe biserici cu hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena. Iar în mai toate

familiiile noastre sînt creștini și creștine care le poartă numele. Aceasta arată de cîtă cinste se bucură Sfinții Constantin și Elena în țara noastră.

Să nu uităm, însă, ce mare rol a avut Sfînta Elena, la creșterea, formarea și sfătuirea fiului ei, Constantin. După Hristos și Biserica, mama este aceea care dă educație creștină fiilor ei. Sfînta Elena a dat viață, educație și îndemnuri bune fiului ei. Datorită mamei sale a ajuns el cel dintîi împărat creștin, Sfînt și *“întocmai cu Apostolii”*, tare în credință, apărător al Bisericii, viteaz în războaie, eliberator al creștinilor persecutați pentru Hristos și ctitor al primului imperiu creștin și a nenumărate biserici.

Vă amintesc că am avut și noi, românii, mari domni creștini, care după exemplul lui, au fost apărători de țară, iubitori de pace, păzitori ai dreptei credințe și neîntrecuți ctitori de biserici și mînăstiri. Dintre aceștia amintim pe Mircea cel Bătrîn, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Sfînt, Neagoe Basarab, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Petru Rareș, Vasile Lupu și mulți alții.

Ce sînt evlavioasele domnițe românce, ca Despina lui Neagoe, Teofana, mama lui Mihai Viteazul, Elena lui Matei Basarab sau Ana lui Alexandru cel Bun, Maria lui Ștefan cel Mare, Elena lui Petru Rareș și Ruxandra lui Alexandru Lăpușneanu și atîtea altele, dacă nu urmașele Sfintei împărătese Elena? Căci ele, alături de domni, zideau biserici, ctitoreau mînăstiri, făceau dani prețioase pe la sfintele locașuri, care se văd pînă astăzi. Ce este Constantin Brîncoveanu cu cei patru fii ai lui, alături de vrednica soție, Maria, cu cei încă șapte fii, dacă nu martiri ai lui Hristos și apărători ai credinței Ortodoxe în țara noastră?

Deci, și noi, să urmăm întru toate lui Hristos, Apostolilor, sfinților și înaintașilor noștri. Să apărăm cu bărbăție dreapta credință a Bisericii noastre Ortodoxe. Vor apărea mulți eretici și urmași ai lui Arie, care vor încerca să ne strice unitatea credinței și să ne tulbure sufletele. Să nu-i ascultați. Țineți la Biserica lui Hristos, iubiți sfintele slujbe, ascultați de păstori și de mai-marii noștri rînduiți de Dumnezeu. Apoi fiți statornici în faptele bune, blînzi, smeriți, pașnici și iubitori de sfinți, ca niște fii ai lui Dumnezeu și urmași ai Sfinților Împărați. Bărbați, urmați Sfîntului Constantin în toate și luați în viață toiagul Sfintei Cruci! Iar femeile să urmeze exemplul Sfintei Elena, devenind mame credincioase, bune educatoare ale copiilor, fiice evlavioase ale Bisericii.

Să rugăm pe Sfinții Împărați Constantin și Elena și prin ei pe marele Împărat Iisus Hristos, să rînduiască pace în lume, domni și conducători înțelepți peste popoare, întăritori ai dreptei credințe, păstori vrednici de Evanghelie și mîntuire sufletelor noastre. Amin”.

Părintele Ilie Cleopa